

PGS, TS VŨ VĂN PHÚC

NỀN KINH TẾ QUÁ ĐỘ TRONG THỜI KỲ QUÁ ĐỘ LÊN CHỦ NGHĨA XÃ HỘI Ở VIỆT NAM

(Sách chuyên khảo)

NHÀ XUẤT BẢN LÝ LUẬN CHÍNH TRỊ

**Nền kinh tế quá độ trong thời kỳ quá độ
lên chủ nghĩa xã hội ở Việt Nam**

PGS, TS VŨ VĂN PHÚC

**NỀN KINH TẾ QUÁ ĐỘ
TRONG THỜI KỲ QUÁ ĐỘ
LÊN CHỦ NGHĨA XÃ HỘI
Ở VIỆT NAM**

(SÁCH CHUYÊN KHẢO)

NHÀ XUẤT BẢN LÝ LUẬN CHÍNH TRỊ

Lời Nhà xuất bản

Những vấn đề lý luận và thực tiễn của thời kỳ quá độ lên chủ nghĩa xã hội luôn gây nên những cuộc tranh luận sôi nổi. Đối với Việt Nam trong giai đoạn đổi mới hiện nay, việc làm rõ hơn nữa những vấn đề của nền kinh tế trong thời kỳ quá độ là nhu cầu cấp thiết của cuộc sống.

Thực tế gần 20 năm tiến hành đổi mới ở nước ta đã chứng tỏ quá trình chuyển sang kinh tế thị trường định hướng xã hội chủ nghĩa là quá trình tất yếu, tiến bộ, là sự lựa chọn phù hợp. Ở nước ta, để đảm bảo cho nền kinh tế phát triển theo định hướng xã hội chủ nghĩa, thành phần kinh tế nhà nước phải đổi mới, vươn lên, tự khẳng định vị trí, vai trò của mình, đồng thời khuyến khích các thành phần kinh tế khác cùng nhau phát triển trong một môi trường kinh doanh bình đẳng.

Để góp phần làm sáng tỏ quan điểm của Đảng cũng như thực tiễn xây dựng và phát triển nền kinh tế quá độ ở Việt Nam hiện nay, Nhà xuất bản Lý luận chính trị xuất bản cuốn sách *Nền kinh tế quá độ trong thời kỳ quá độ lên chủ nghĩa xã hội ở Việt Nam* của PGS, TS Vũ Văn Phúc. Hy vọng cuốn sách sẽ là tài liệu tham khảo hữu ích đối với các nhà nghiên cứu, các nhà hoạch định chính sách,

các học viên chuyên ngành kinh tế và đông đảo bạn đọc quan tâm đến vấn đề này.

Xin trân trọng giới thiệu cuốn sách và mong nhận được những ý kiến góp ý phê bình của bạn đọc.

NHÀ XUẤT BẢN LÝ LUẬN CHÍNH TRỊ

Đặc điểm của nền kinh tế nước ta trong thời kỳ quá độ lên chủ nghĩa xã hội

I. Tính tất yếu của thời kỳ quá độ lên chủ nghĩa xã hội bỏ qua chế độ tư bản chủ nghĩa

Ngày nay, Việt Nam quá độ lên chủ nghĩa xã hội bỏ qua chế độ tư bản chủ nghĩa hoàn toàn là một tất yếu khách quan. Văn kiện Đại hội IX của Đảng nhận định: “Xây dựng chủ nghĩa xã hội bỏ qua chế độ tư bản chủ nghĩa, tạo ra sự biến đổi về chất của xã hội trên tất cả các lĩnh vực là sự nghiệp rất khó khăn, phức tạp, cho nên phải trải qua một thời kỳ quá độ lâu dài với nhiều chặng đường, nhiều hình thức tổ chức kinh tế, xã hội có tính chất quá độ. Trong các lĩnh vực của đời sống xã hội diễn ra sự đan xen và đấu tranh giữa cái mới và cái cũ”⁽¹⁾. Điều đó được thể hiện ở những điểm sau:

Thứ nhất, trong lịch sử xã hội loài người, giữa các phương thức sản xuất cũ và phương thức sản xuất mới sẽ thay thế nó bao giờ cũng có một thời kỳ quá độ. Lịch sử phát triển của xã

⁽¹⁾ Đảng Cộng sản Việt Nam: *Văn kiện Đại hội đại biểu toàn quốc lần thứ IX*, Nxb. Chính trị quốc gia, H. 2001, tr.21-22.

hội loài người là lịch sử phát triển và thay thế nhau của các phương thức sản xuất. Song, không phải phương thức sản xuất này kết thúc hoàn toàn rồi mới nảy sinh phương thức sản xuất khác. Giữa phương thức sản xuất cũ bị thay thế và phương thức sản xuất mới sẽ thay thế nó bao giờ cũng có một thời kỳ quá độ.

Thứ hai, cho đến nay, lịch sử xã hội loài người đã và đang trải qua năm phương thức sản xuất. Nhưng, do đặc điểm lịch sử - cụ thể về không gian và thời gian, do những điều kiện đặc thù khách quan và chủ quan, bên ngoài và bên trong chi phối, không phải quốc gia nào cũng tuân tưng trải qua tất cả các phương thức sản xuất từ thấp đến cao theo một trình tự sơ đồ chung. Có những nước có thể bỏ qua một hoặc một vài phương thức sản xuất nào đó trong tiến trình phát triển của mình. Sự bỏ qua này đã và đang diễn ra trong lịch sử. Từ thực tiễn lịch sử xã hội, có thể rút ra ba nhận xét: *Một là*, khi vạch ra một sơ đồ tiến hóa xã hội từ phương thức sản xuất thấp lên phương thức sản xuất cao hơn là chúng ta đã trật tự hóa theo thời gian trình độ phát triển của các nền văn minh nhân loại nằm rải rác trong không gian. *Hai là*, khi một phương thức sản xuất đi đến chỗ kết thúc thì xã hội có thể tiến lên một trong nhiều phương thức sản xuất cao hơn, chứ không phải nhất thiết chỉ tiến lên một phương thức sản xuất cao hơn. *Ba là*, nói một cách khái quát, xã hội loài người nói chung nhất định phải trải qua cả năm phương thức sản xuất, nhưng từng nước cụ thể lại không nhất thiết phải tuân thủ trải qua cả năm phương thức sản xuất đó mà có thể bỏ qua một hoặc một vài phương thức sản xuất để tiến lên phương thức sản xuất cao hơn, tùy thuộc điều kiện lịch sử - cụ thể đặc thù của từng nước. Điều đó hoàn toàn